

KLAGANDE

Svenska Rovdjursföreningen, 883202-3264
Masthamnen
116 30 Stockholm

MOTPART

Länsstyrelsen i Jämtlands län
831 86 Östersund

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Jämtlands läns beslut den 11 november 2016, bilaga 1
dnr 218-7376-2016

SAKEN

Skydds jakt efter järv enligt jaktförordningen (1987:905)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet och upphäver Länsstyrelsen i
Jämtlands läns beslut den 11 november 2016 avseende skydds jakt efter två
järvar.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Jämtlands län (länsstyrelsen) har beslutat om skyddsjakt efter två järvar inom Jijnjevaerie sameby. I beslutet anges att jakten får bedrivas från och med den 11 november 2016 till och med den 25 november 2016. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

PARTERNAS INSTÄLLNING

Svenska rovdjursföreningen överklagar beslutet och yrkar att det upphävs. Föreningen anför i huvudsak följande. För varje dokumenterad föryngring av järv får samebyn 200 000 kr för att täcka förluster och merarbete. Summan utbetalas enligt gällande ersättningssystem av Sametinget oavsett om renar har dödat eller inte. Man borde då åtminstone göra ett försök att mota bort järven tills samlingen är klar och renarna flyttade till vinterbetesmarkerna. Likaså borde man pröva om mänsklig närvaro i närheten av renarna nattetid avhåller järv från att närma sig renarna till dess att de är samlade och flyttade. Renflyttning sker oftast med lastbil, vilket också kan ses som en förebyggande insats eftersom renarna snabbt skiljs från det aktuella området med rovdjur.

Järvstammen i Sverige har minskat sedan år 2012, då den beräknades till 752 individer. År 2015 sjönk antalet till 585 och beräknas i år uppgå till 499 järvar. Den minskning som pågått under flera år har lett till att järvstammen ligger långt under det referensvärde som krävs för att järven ska kunna anses ha en gynnsam bevarandestatus. Även Jämtlands län måste bidra till att populationen åter ökar. Vad som måste bedömas är den samlade effekten av om jaktbeslut regelmässigt fattas på sådana grunder som i det nu aktuella fallet. Det kommer i sådant fall leda till att ett stort antal järvar skjuts, vilket otvivelaktigt kommer att försvåra järvens återhämtning till en gynnsam bevarandestatus.

Att järv kan orsaka skada på ren är oomtvistat. Vad som måste bedömas är dock om skadorna i det aktuella fallet har en sådan omfattning att det är att betrakta som allvarlig skada. Det har länsstyrelsen inte visat. Föreningen efterlyser ett objektivet underlag som visar hur stor del av de indikerade förlusterna som bevisligen orsakats av rovdjur och hur stor del av dessa som orsakats av järv. Det är känt att järv ofta utnyttjar kadaver av lodjursslagna byten, eftersom järven själv endast är en framgångsrik renjägare under – för renen – särskilt svåra snöförhållanden. Av beslutsunderlaget framgår inte på vilket sätt risk för allvarlig skada finns, om dessa två järvar inte skjuts. Det går därför inte att bedöma om rekvisitet risk för allvarlig skada är uppfyllt.

Länsstyrelsen har inte funnit skäl att ändra sitt beslut.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Skydds jakt efter järv får enligt 23 a och 23 b §§ jaktförordningen meddelas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom ske i syfte att bl.a. förhindra en allvarlig skada, särskilt på boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom (23 a § tredje punkten).

Bestämmelsen i 23 a § jaktförordningen ska tolkas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet).

EU-domstolen har i dom den 14 juni 2007 i mål C-342/05 (Europeiska kommissionen mot Republiken Finland) uttalat att undantagsbestämmelserna i artikel 16.1 i direktivet ska tolkas restriktivt och att den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger

för varje undantag. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1 i direktivet.

Förvaltningsrättens bedömning

Länsstyrelsen har i sitt beslut redogjort för toleransnivån inom rennäringen och framfört att en samebys maximala skadenivå orsakad av rovdjur inte ska överstiga tio procent. Länsstyrelsen har vidare framfört att samebyn hade en skadenivå år 2015 som översteg toleransnivån. Länsstyrelsen har emellertid inte redogjort för samebyns skadenivå under år 2016 utan endast uppskattat att förlusterna är stora.

Av Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skyddsjakt framgår bl.a. följande. Ett beslut om skyddsjakt innan någon skada ännu har inträffat ställer mycket höga krav på förutsättningarna för att kunna förutse angrepp från rovdjuret. Det bör vara fråga om en klart förutsägbar situation där det i de flesta fall uppstår en allvarlig skada. Det kräver en mycket noggrann och svår bedömning och möjligheten till ett sådant beslut är därför mycket begränsad.

Förvaltningsrätten konstaterar att den beslutade skyddsjakten inte är inriktad mot specifika skadegörande individer utan är en områdesinriktad jakt med syfte att minska koncentrationen av järv inom samebyns betesmarker. Förvaltningsrätten anser inte att det är uteslutet med sådan typ av jakt i vissa fall, men bedömer att det i sådana fall bör ställas höga krav på beslutsunderlaget. I denna del har länsstyrelsen inte presenterat konkreta uppgifter rörande samebyns förluster för det nuvarande året utan enbart hänvisat till allmänna uppgifter om att förlusterna även i år är stora. Det saknas underlag som visar hur stor del av samebyns förluster som har orsakats av rovdjur i

allmänhet och järv i synnerhet. Av beslutet framgår dock att samebyn ska flytta sina renar till vinterbetesmarker, vilket enligt förvaltningsrättens mening borde innebära att risken för allvarlig skada i sådant fall undanröjs. Förvaltningsrätten anser att länsstyrelsen inte i tillräcklig utsträckning redogjort för de omständigheter som medför risk för allvarlig skada. Det kan därför inte bedömas huruvida detta krav är uppfyllt eller inte. Det underlag som länsstyrelsen har redogjort för är därför inte tillräckligt för att motivera skydds jakt enligt kriteriet om allvarlig skada.

För att skydds jakt ska kunna beviljas krävs vidare att denna inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Länsstyrelsen har i denna del anfört att populationen i Jämtlands län ligger över den beslutade miniminivån om 23,5 föryngringar eftersom inventeringen år 2016 visat på 27 föryngringar. Mot bakgrund av den goda utvecklingen på länsnivå har länsstyrelsen bedömt att en begränsad skydds jakt inte försvårar eller hindrar uppnåendet av en gynnsam bevarandestatus. Naturskyddsföreningen har emellertid invänt att järvstammen minskat och ligger långt under det referensvärde som satts för att järven ska anses ha en gynnsam bevarandestatus. Föreningen har framfört att även Jämtlands län måste bidra till att populationen ökar.

En del av bedömningen om gynnsam bevarandestatus sker på regional nivå, en annan på nationell nivå. Förvaltningsrätten anser inte att länsstyrelsen i tillräcklig utsträckning har redogjort för vilken påverkan den beslutade jakten kan påverka den gynnsamma bevarandestatusen nationellt. Referensvärdet för järv på nationell nivå i Sverige är 600 individer. Under de senare åren har järvpopulationen minskat och består nu av ca 500 individer. Även om järven i Jämtlands län uppnår till den beslutade miniminivån bedömer förvaltningsrätten att den låga populationen nationellt medför att den nu beslutade jakten riskerar uppnåendet av en gynnsam bevarandestatus. För-

valtningsrätten anser inte att länsstyrelsen har visat motsatsen i sitt beslut. Förvaltningsrätten bedömer därför att kriteriet inte är uppfyllt i denna del.

I beslutet har länsstyrelsen vidare gett exempel på andra lämpliga lösningar och bedömt att sådana saknas. Av Naturvårdsverkets riktlinjer för skydds-
jakt framgår att en annan lämplig lösning inte nödvändigtvis innebär att det inte längre finns någon risk för skada. Däremot bör det inte längre vara sannolikt att en allvarlig skada kommer att inträffa. Det framgår även att ju större negativ påverkan ett beslut om skydds jakt har på populationen av den aktuella arten, desto högre krav bör ställas på de förutsättningar som ska vara uppfyllda enligt 23 a § jaktförordningen. Förvaltningsrätten anser inte att det av beslutet framgår tillräckligt tydligt att de andra lämpliga lösningarna som föreslagits, exempelvis att flytta renarna till deras vinterbetesmarker, är olämpliga. Med hänsyn till järvstammens låga population och då det framstår som oklart vilken skada järven orsakar samebyn, anser förvaltningsrätten att det vid en proportionalitetsbedömning får anses finnas andra åtgärder som kan bedömas vara lämpliga. Länsstyrelsen har inte visat motsatsen.

Mot bakgrund av det anförda finner förvaltningsrätten att det inte är visat att samtliga förutsättningar för skydds jakt är uppfyllda. Detta med hänsyn till att det är den beslutande myndigheten som har bevisbördan för att samtliga förutsättningar för skydds jakt är uppfyllda och den restriktiva bedömning som ska göras i ett mål av denna karaktär. Överklagandet ska därför bifallas och länsstyrelsens beslut ska upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i formulär DV 3109/1C (se bilaga 2).

I avgörandet har även nämndemännen [REDACTED]
och [REDACTED] deltagit.

[REDACTED] har föredragit målet.

BeslutDatum
2016-11-11Dnr (anges vid skriftväxling)
218-7376-2016

Jijnjevaerie sameby

**Tillstånd till skydds jakt efter järv inom Jijnjevaerie sameby,
Jämtlands län****Beslut**

Länsstyrelsen beslutar om skydds jakt efter 2 järvar inom Jijnjevaerie sameby.

Skyddsjakten får bedrivas inom område enligt bilaga 2.

Beslutet fattas med stöd av 15, 21, 23, 23 a tredje punkten, 23 b, 24 d och 33 §§ Jaktförordningen (1987:905), med beaktande av skyddsreglerna i artikel 12 i rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och undantagsreglerna beträffande jakt och förvaring av jaktbyte i artikel 16 samma direktiv samt Naturvårdsverkets beslut (dnr NV-04080-15) om överlämnande av rätt besluta om skydds jakt efter björn, varg, lo och järv till vissa länsstyrelser.

Beslutet gäller under tiden från och med 2016-11-11 till och med 2016-11-25.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 59 § jaktförordningen att detta beslut ska gälla utan hinder av att det överklagas. Hur beslutet kan överklagas framgår av bilaga 1.

Länsstyrelsen beslutar vidare att nedanstående angivna villkor ska gälla för beslutet.

Villkor*När får jakten bedrivas?*

Varje jakttillfälle initieras av Länsstyrelsen. Länsstyrelsen ska inför varje jakttillfälle kontaktas på telefon 010-225 30 40.

Var får jakten bedrivas?

Skyddsjakten får bedrivas inom det område som avgränsas på kartan enligt bilaga 2. Länsstyrelsens personal som finns på plats får besluta att jakt som påbörjats inom området får fullföljas även utanför området. Jakten får ske på annans mark.

Vilka får utföra jakten?

Länsstyrelsen utser efter samråd med samebyn jaktledare. Jaktledaren får utse maximalt tjugo (20) personer som får delta i jakten. Länsstyrelsens fältpersonal ska beredas möjlighet att delta vid varje jakt och ha rätt att avbryta jakten. Länsstyrelsens kontaktperson är länsstyrelsens rovdjurstelefon 010-225 30 40. Länsstyrelsen informerar Polismyndigheten när jakten påbörjas samt vid jaktens slut om djuren fällts eller påskjutits innan jakttiden löpt ut.

Jaktmedel och jaktmetoder

De jakttagare som Länsstyrelsen utsett får utan närvaro av Länsstyrelsens fältpersonal söka efter samt ringa djuren med motorfordon. Länsstyrelsen erinrar dock om att det ej är tillåtet att använda motorfordon för att förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Jakten får bedrivas med hjälp av helikopter under förutsättning att såväl pilot som skytt har erfarenhet från verksamheten.

Förföljande och avlivning av järv från snöskoter och helikopter får endast genomföras av personal utsedd av Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen erinrar om att jakten, enligt 27 § jaktlagen(1987:259), ska bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande.

Hantering av fälld järv

Länsstyrelsen beslutar att fällt djur tillfaller staten och omhändertas av Länsstyrelsen.

Jaktledaren ska omedelbart och senast inom en timme från det att en järv fällts eller påskjutits anmäla detta till Länsstyrelsen. Jaktledaren ska avlysa jakten om tillåtet antal järvar fällts eller påskjutits med stöd av detta beslut.

Övrig information

Jakt som inte följer dessa villkor sker utan stöd av beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen. Straffbestämmelserna för jaktbrott återfinns i 43 och 44 §§ samma lag.

Bakgrund

Den 29 oktober inkom Jijnjevaerie sameby med en ansökan om skyddsjakt efter tre järvar inom och i anslutning till samebyns åretruntmarker. Samebyn upplever ett högt rovdjurstryck i området och flera av deras fjällnära betesområden kan på grund av detta inte nyttjas i samma utsträckning som tidigare.

Samebyn står just nu inför årets samling och skiljning till vinterbetesgrupper som sedan ska flyttas till vinterbetesområdena. På grund av problem med järvar som utför jaktförsök på renar har det blivit omöjligt att lämna renar över natten för att vila och beta vid samlingar och flyttningar. Dessa jaktförsök orsakar förutom skadade och dödade renar även stor skada genom spridning och skingring av renhjordarna.

Enligt den senaste inventeringen av järv inom Jijnjevaerie sameby så har antalet föryngringar minskat från 5 föryngringar 2015 till 1 föryngring 2016. Enligt samebyn kan minskningen i antalet funna föryngringar till stor del förklaras med att samebyn under 2015 års inventering avsatte mer tid till att leta järvföryngringar än vad man kunde göra under 2016 års inventering. Anledningen till varför man inte kunnat lägga mer tid på inventering av järv 2016 var att man behövde lägga alla resurser på att bevaka och samla renarna som under perioden för inventeringen befann sig i vinterbetesområdet där de blivit skingrade av en varg som uppehöll sig i och runt renhjorden.

Toleransnivåplan

Jijnjevaerie sameby har tagit fram en toleransnivåplan tillsammans med länsstyrelsen som beskriver hur man ska kunna bedriva en långsiktigt hållbar renskötsel i områden med rovdjur.

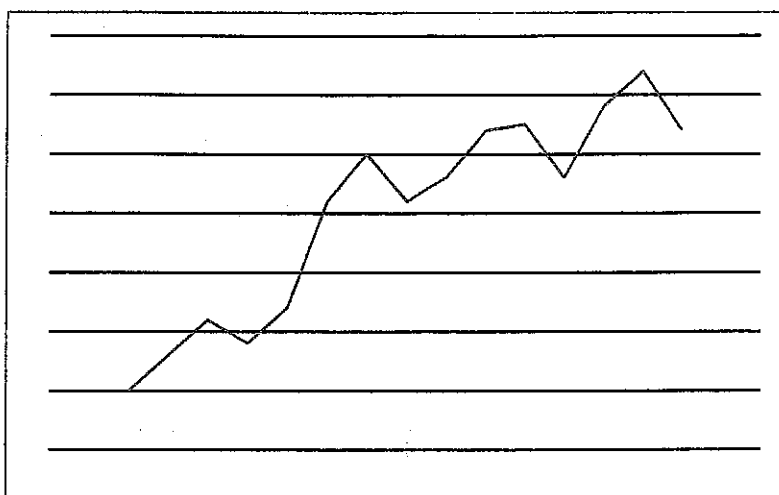
Enligt riksdagens proposition "En hållbar rovdjurspolitik" (prop.2012/13:191) ska samebyns skador på ren orsakade av rovdjur inte överstiga 10%. I planen är samebyns och länsstyrelsens gemensamma mål, precis som i riksdagens proposition, för samebyns maximala skadenivå 10%. Enligt förlustmodellen som Sametinget och Länsstyrelserna använder sig av för att beräkna samebyarnas skadenivå så ligger Jijnjevaerie sameby på en skadenivå på 23% enligt 2015 års beräkningar. Årets skadenivå har ännu inte kunnat beräknas då årets renräkning ännu inte har ägt rum men de indikationer som samebyn har från årets kalvmärkning och slakt visar att förlusterna ännu är stora.

Andra mål som uppgetts i planen är att samebyn åter igen ska kunna bruka de fjällnära betesområdena i större utsträckning än vad som är möjligt idag och att samebyn ska kunna lämna renar själva på fjället för att beta och vila när man genomför drivning och samling av ren.

Järvförekomst i området

Järvpopulationen i Sverige har minskat och ligger idag under den miniminivå om 93,5 föryngringar som är fastslagen inom det norra rovdjursförvaltningsområdet. Inom Jämtlands län ligger däremot populationen över den miniminivå på 23,5 föryngringar som Naturvårdsverket fastställt för Jämtlands län. 2016 års inventeringsresultat visar att Jämtlands län har 27 föryngringar. Järvpopulationen i Jämtlands län visar sedan 2002 på en ökande trend (se figur 1).

delegera rätten att besluta om skyddsjakt efter björn, järv, lo och järv till vissa länsstyrelser.

Juridiska förutsättningar för skyddsjakt

Skyddsjakt efter järv kan ske genom särskilt myndighetsbeslut med stöd av 23 a, 23 b, 24 a §§ Jaktförordningen. För att skyddsjakt ska kunna medges krävs att förutsättningarna i 23 a § Jaktförordningen är uppfyllda. Skyddsjakt får enligt bestämmelserna meddelas för att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Av 23 b § samma förordning framgår att beslut om skyddsjakt efter järv får fattas även om någon skada inte inträffat, förutsatt att det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå.

Rovdjurspolitiska riktlinjer

I proposition 2012/13:191, *En hållbar rovdjurspolitik* står:

"att järvens förekomst i renskötseområdet i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada"

Lännsstyrelsens bedömning och motivering

Lännsstyrelsen gör en samlad bedömning i varje enskilt fall. Lännsstyrelsen bedömer skadornas omfattning, förväntad skadebild, om skadeförebyggande åtgärder gjorts och vilka möjligheter till förebyggande av skada som finns samt möjlighet till annan lämplig lösning än skyddsjakt. Lännsstyrelsen bedömer om skyddsjakt kan försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten. Lännsstyrelsen beaktar också järvstammens utveckling i landet som helhet. Vidare bedömer Lännsstyrelsen om det går att identifiera speciellt skadegörande individer eller särskilt skadeutsatta områden.

Beviljat antal järvar

Utifrån järvpopulationens utveckling på nationell nivå och eventuella framtida behov av skyddsjakt inom renskötseområdet bedömer Lännsstyrelsen att det i nuläget inte finns utrymme för skyddsjakt på fler än 2 järvar inom Jijnjevaerie samby.

Nyttjande av fordon

Av 21 § jaktförordningen framgår att länsstyrelsen kan medge undantag från 31 § jaktlagen (1987:259). För att skyddsjakten ska

kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt bedömer länsstyrelsen att undantag från förbudet att nyttja motorfordon vid jakt ska utfärdas.

Annan lämplig lösning

Erfarenheter finns dokumenterade av de konsekvenser som uppstått tidigare säsonger med förekomst av järv inom rennäringens vinterbetesområden och av järvförekomst i direkt anslutning till rensamlingsinsatser.

Andra alternativa metoder som diskuterats är:

1. Flytta renarna. För att kunna flytta renarna behöver samebyn kunna samla renarna. Samlingen försvåras väsentligt av järvförekomsten i området då järvens jaktförsök skingrar renhjordarna och sprider dem över stora områden.
2. Hägna in renar och utfodra dem. Att hägna renar kräver att man kan samla renarna vilket även i detta fall försvåras väsentligt om det förekommer järv i området. Järvar är även skickliga klättrare och kan därför ta sig in i hägnet och om det skulle inträffa skulle skadorna eventuellt kunna bli större än om renarna inte hägnats. Forskning och tidigare erfarenhet visar även att risken för att renar drabbas av parasiter och sjukdomar ökar dramatiskt om de hålls i hägn under längre tid och i regel resulterar detta i stora förluster orsakade av t.ex. *Nekrobacillus*.
3. Mota bort järven. I detta fall befinner sig järven inom sitt naturliga hemområde och chansen att järven återkommer är därför överhängande.
4. Ökad bevakning. Då det denna tid på året är mörkt stora delar av dygnet och järven ofta genomför sina jaktförsök och störningar på renar nattetid så löses inte problemet genom ökad bevakning.

Länsstyrelsen bedömer att Jijnjevaerie sameby inte kommer ha möjlighet att bedriva en ordnad renskötsel i det aktuella området då järvarnas närvaro negativt kommer påverka flera enskilda renskötsel företag med ekonomiska förluster.

Gynnsam bevarandestatus

Länsstyrelsen bedömer mot bakgrund av järvpopulationens goda utveckling på länsnivå, trots att järvpopulationen på nationell nivå ej bedöms uppnå gynnsam bevarandestatus, att en begränsad skydds jakt efter järv inom Jijnjevaerie sameby varken försvårar

eller hindrar uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell nivå.

Allvarlig skada

Mot bakgrund av koncentrationen av järv och andra rovdjur inom samebyns åretruntmarker i kombination med samebyns förlustnivå enligt toleransnivåplanen bedömer Lännsstyrelsen att renskötelsen inom byn med stor sannolikhet kommer att orsakas allvarlig skada i form av förluster och störningar av renskötelsen och att bedrivandet av en ordnad renskötelse försvåras om skydds jakt ej beviljas.

Detta beslut har fattats av [REDACTED]
efter föredragande av [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.

- Bilaga 1 Hur man överklagar
Bilaga 2 Karta över jaktområde

Sändlista (e-post):

Lännsstyrelserna i det Norra förvaltningsområdet
Järvprojektet, Jens Persson
Polisen i Jämtlands län
SVA
VFD
Naturvårdsverket
Jijnjevaerie sameby

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Bilaga 1

Hur man överklagar till Förvaltningsrätten i Luleå

Om du är missnöjd med länsstyrelsens beslut kan du överklaga till Förvaltningsrätten i Luleå.

Det gör du genom att i brev:

- Tala om vilket beslut du överklagar, t.ex. genom att ange ärendets diarienummer
- Redogöra för dels varför du anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt, dels hur du anser att beslutet ska ändras.

Du ska underteckna brevet, förtydliga namnteckningen och uppge namn och telefonnummer.

Om du har handlingar eller annat som du vill åberopa till stöd för du ståndpunkt så bör du skicka med dessa.

Överklagandet ska lämnas/skickas till länsstyrelsen se adress nedan. Om inte länsstyrelsen ändrar sitt beslut kommer överklagandet och handlingar i ärendet att skickas till Förvaltningsrätten.

Länsstyrelsen måste ha ert överklagande inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet. I annat fall kan din överklagan ej prövas.

Om du behöver veta mer om hur du ska gå till väga, så kan du vända dig till länsstyrelsen, telefonnummer 010-225 30 00.

Länsstyrelsens postadress:

Länsstyrelsen i Jämtlands län
83186 Östersund

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

